

КОМП'ЮТЕРНІ ТЕРМІНИ ТА АБРЕВІАТУРИ РЕДАКЦІЙНО-ВИДАВНИЧОЇ СПРЯМОВАНОСТІ

Олена Четверікова

к. філол.н., доцент

Ізмаїльський державний гуманітарний університет (Україна)

На сучасному етапі розвитку суспільства ми спостерігаємо всебічну комп'ютеризацію у різноманітних галузях народного господарства. XXI століття є свідком розвитку комп'ютерних технологій, які знаходять втілення у появі величезної кількості термінологічних виразів та абревіатур, що використовують в науковій комунікації, професійній діяльності, медійному спілкуванні. З'явилися поняття «комп'ютерний дискурс», «віртуальне спілкування», «мережний етикет». Навіть можна побачити розділення у межах комп'ютерної термінології, коли умовно виділяють терміни, котрі вживають спеціалісти у своїй професійній діяльності, та комп'ютерний жаргон, який поряд із комп'ютерним сленгом відмічають у середовищі користувачів комп'ютерних мереж. Тому вивчення різноманітних особливостей комп'ютерних термінів редакційно-видавничої спрямованості, можливості їх існування у різних дискурсах, враховуючи семантичні та структурні особливості, способи точного та адекватного перекладу залишається доволі актуальною.

Поліграфічна термінологія представляє поняття, що характеризують друкарські процеси. Технічно-комп'ютерна термінологія поєднує команди та опції текстових і графічних редакторів, електронних перекладачів та програм верстки. як-от: *ACDSee*, *Adobe Acrobat*, *Adobe Illustrator*, *Adobe Photoshop*, *Microsoft Word* та інших. Вона поєднує часто вживані, загально відомі поняття, і ті, значення яких в електронних системах відрізняються від усталених, тлумачаться за допомогою пояснень або одне термінологічне значення має декілька синонімічних варіантів в англійській мові.

Комп'ютерна термінологія привертає увагу мовознавців та перекладознавців, оскільки подібна спеціальна лексика проникає навіть у літературну мову. Сьогодні говорять про так-званий «термінологічний вибух», що відмічається на протязі останніх десятиліть. Комп'ютерна термінологія є доволі новою сферою використання лексики. Сучасна молодь багато спілкується за допомогою інтернету, соціальних мереж, *Skype* та *Viber*. Люди, що постійно вживають означений спосіб

спілкування, використовують принцип економії часу, який зумовлює появу великої кількості Інтернет сленгу, термінологічних скорочень та аббревіатур.

Існують різні підходи до класифікації та систематизації термінів. Це, перш за все, змістовий критерій. Тут можна виділити теоретичні терміни як абстрактні поняття, що пов'язують з певними теоріями, як-от у філософії, чи ядерній фізиці. Інший розподіл відносить терміни до певної наукової сфери, тобто науки, техніки чи виробництва. У сфері науки можна виділити наукові терміни, що належать до різних сфер наукового знання. У різних дискурсах галузей виробництва ми бачимо технічні терміни.

У сучасній мові інформатики спостерігається прагнення до скорочення складних термінів та термінологічних словосполучень з метою раціоналізації наукової мови. Вживання аббревіатур в якості заміни терміну є значно простішим, ніж побудова термінів за допомогою звичайних способів [2, с. 12].

Скорочення та аббревіація як способи словотворення уходять своїм корінням у прадавні часи. Наприклад, у клерикальній сфері аббревіатури могли вживатися у якості мнемонічних підказок для запам'ятовування інформації великих об'ємів. Наприклад, латинську аббревіатуру *SALIGIA* використовували для найменування семи смертних гріхів: «гордість/*Superbia*», «жадність/*Avorita*», «прелюбодіяння/*Luxuria*», «зздирість/*Inudia*», «обжерливість/*Gula*», «гнів/*Ira*», «неробство/*Acedia*». Витоки англійської аббревіації, яка містить величезну кількість аббревіатур, ми знаходимо в латинській мові, наприклад: *P.S. (post scriptum)* – *притиска*, або *NB (nota bene)* – *особлива увага*.

Вивчення термінів-аббревіатур у професійному дискурсі дозволяє розкрити їх національну або інтернаціональну специфіку, зрозуміти способи вживання мови як особливої ментальності, враховуючи лінгвопрагматичну складову. Процеси аббревіації можуть визначати механізми породження, сприйняття та зберігання мовної інформації будь-якого характеру.

Серед словотворчих типів комп'ютерних термінів редакційно-видавничої спрямованості було виявлено: 1) терміни, що є кореневими словами, наприклад, *comment* – *примітка*, *log* – *протокол*; 2) терміни, утворені за допомогою префіксації та/або суфіксації, наприклад, *flatness* – *сплюснутість*, *messaging* – *обмін повідомленнями*, *misspelling* – *орфографічна помилка*; 3) терміни-складні слова, наприклад, *rollback* – *повернення до початкового стану*, *зворотне перемотування*, *tailband* – *кантал (бавовняна або шовкова тасьма шириною до 13-15мм зі стовищенем краєм)*; 4) терміни-словосполучення, наприклад, *tagged image file*

format – формат растрової графіки; *find and replace* – команда знайти та замінити контекст (слово, літеру, фразу); 5) терміни-аббревіатури, наприклад; *SGO* (*second generation original*) – оригінал другого покоління, продукт, що виконує функції оригіналу у наступному виробництві.

Ми дослідили 192 терміни-аббревіатури, що містяться в англо-українському тлумачному словнику редакційно-видавничої комп'ютерної термінології [4].

Серед досліджуваних термінів переважна кількість становить ініціальні аббревіатури (*initialisms*), наприклад: *FEET* (*fine edge enhancement technology*) – технологія розпізнавання ділянок тексту і фотозображення оригіналу в процесі цифрового копіювання.

Сучасні процеси аббревіації показують послаблення вимоги, до складання терміну лише з початкових букв скорочених слів. Було відмічено випадки, що включають в себе також непочаткові літери, наприклад: *UMS* (*Unsharp Masking*) – нерізке маскування (процес виділення деталей зображення шляхом посилення або послаблення тону).

Серед розглянутих аббревіатур ми відмітили як акроніми (*acronyms*) – *WORM* (*write once read many times*) так і алфавітизми (*alphabetisms*) – *USB* (*Universal Serial Bus* – порт підключення *USB*). Серед досліджуваних термінів переважну більшість складають алфавітизми.

Нами також відмічалися складені аббревіатури, коли частина елементів представлена початковою буквою, а інші елементи – складами або цілими словами (*PS-interpreter* – інтерпретатор *PostScript*) та аббревіатури з цифровими символами в їхньому складі (*RS-232* – стандарт на синхронну передачу даних між комп'ютером та периферією).

Було виявлено, що досліджені аббревіатури переважно вимовляються окремо, по буквах, от-як *FTP* (*file transfer protocol*) – протокол передачі файлів, що забезпечує пересилку файлів між двома, можливо різнорідними, апаратами. Застосовується в Інтернеті для роботи з серверами *FTP*.

Нами були відмічені аббревіатури, що мали у складі від двох до семи компонентів, Наприклад: *RD* (*remove directory*), *RGB* (червоний-зелений-синій – одна з систем передачі кольору), *RRED* (*right-reading emulsion down*), *SCODL* (графічний формат, прийнятний для пристроїв запису інформації на фотоплівку), *PCMCIA cards* (накопичувач або пристрій підключення кредитної картки), *MIMPCPS* (*Minolta Micro Press Cluster Printing System*), *WYSIWYG* (*what you see is what you get*). Розглянуті терміни-аббревіатури показують, що термінологічна

абревіація переважно вживається в якості паралельних варіантів для багатокomпонентних термінів.

Для перекладача, вживання абревіатур в різноманітних комп'ютерних дискурсах може становити певну складність. Навіть при перекладі загальновідомих багатокomпонентних абревіатур виникають серйозні проблеми.

Вивчення особливостей перекладу комп'ютерних термінів взагалі, та абревіатур зокрема, є важливим завданням підготовки кваліфікованих перекладачів, оскільки величезна кількість науково-технічної та професійно-спрямованої інформації потрапляє через Інтернет. Найважливішим завданням у цьому напрямку є знаходження терміну-еквівалента, що представляє лексичну одиницю мови перекладу, яка максимально відповідає лексиці вихідної мови, описує однакове спеціальне поняття, здатне виконувати ту ж саму функцію, незалежно від контексту. Термін-еквівалент є семантично тотожним терміну оригіналу. При його наявності здійснюється прямий еквівалентний переклад [1, с. 23].

Однак, під час знаходження еквівалентного терміну можуть виникнути певні труднощі, коли:

1) у мові перекладу ми знаходимо декілька синонімічних еквівалентів одного терміну, тоді правильний аналіз контексту допомагає визначити той, що є найбільш прийнятним. Наприклад: *adapt* – *адаптувати, пристосовувати, спрощувати, налагоджувати*. Якщо ми маємо справу з редакційно-видавничою тематикою, ми розуміємо речення «*Adapt the text for our junior readers – Полегшити текст для читачів середнього шкільного віку*».

2) у мові перекладу не має зафіксованої у словнику еквівалентної одиниці. У такому випадку перекладач робить логіко-понятійний аналіз термінологічної одиниці та обирає один з найбільш ефективних способів її перекладу використовуючи метод запозичення, чи то вживає один із способів перекладу безеквівалентної лексики. Наприклад: *Process set* – *Триада друкованих фарб (жовта, пурпурна і блакитна)* [1, с. 24].

Найчастіше пропонується розрізняти такі способи перекладу абревіатур та акронімів фахової мови: транскодування (транскрибування або транслітерування); переклад відповідною повною формою слова або словосполученням; передача англійського скорочення еквівалентним українським скороченням або, інакше кажучи, переклад відповідним скороченням; транскодування повної (вихідної) форми відповідного скорочення [3, с. 448].

Комп'ютерні аббревіатури редакційно-видавничого характеру майже завжди перекладено відповідною повною формою слова або словосполученням, що розкриває смисл аббревіатури, наприклад: *DDCP* – *цифрова кольоропроба*; *BPS* – *біт за секунду*; *GIFT* – *загальний файловий обмін у Internet*. У деяких випадках, при перекладі складних термінів-аббревіатур ми бачимо поєднання транскодування та/або перекладу, от-як: *l-beam* – *l-курсор*, *MIDI sequencer* – *секвенсер MIDI* (використовується перенос скорочення у його оригінальній формі у текст перекладу, нерідко у сполученні з пояснювальним загальним словом), найчастіше перенос оригінальної форми скорочення до тексту перекладу використовується тоді, коли у мові відсутній адекватний відповідник; *MB* – *Мбайт*; *MO* – *магнітооптичний диск (МО)*; дуже рідко можна побачити передачу англійського скорочення еквівалентним українським скороченням: *ADC (analog-to-digital converter)* – *АЦП (аналогово-цифровий перетворювач)*.

Повна форма скорочення перекладається якомога точніше за допомогою калькування так, щоб з відповідної перекладеної повної форми можна було утворити скорочення. Іноді спостерігається відхід від дослівного перекладу з метою врахування норми мови перекладу та повної передачі змісту аббревіатури: *AGP (accelerated graphics port)* – *порт прискореного передавання графічних даних (Сй-Джи-Пи)*.

Наявність описового перекладу (експлікації) свідчить про те, що в мові перекладу не існує відповідного еквіваленту: *ASF (Automatic sheet feet)* – *автоматична подача аркушів на принтер*.

Як можна побачити, кількість англійських аббревіатур є дуже великою, однак, при перекладі на українську мову, ми переважно відмічаємо їх відсутність. Це свідчить про необхідність приділяти особливу увагу дослідженню процесів, що сприяють прискоренню процесів аббревіації у рідній мові у сфері комп'ютерних технологій.

Література:

1.Бабалова Г. Г. Способы перевода устойчивых терминологических словосочетаний информатики // Вестник Пятигорского государственного лингвистического университета. – 2009. – № 1. – С. 21-24.

2.Гончаров Б. А. К вопросу о типологии и переводе сокращений в англоязычной научно-технической литературе // Теория и практика перевода. – К., 1991. – №17. – С. 143 – 151.

3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури / В. І. Карабан. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2004. – 576 с.

4. Шевченко В. В. Англо-український тлумачний словник редакційно-видавничої комп'ютерної термінології / В. В. Шевченко. – К. : Либідь, 2006. – 320 с.

ПРО ОДИН ІЗ ПІДХОДІВ ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ

Світлана Чиж

к.пед.н., доцент

Ізмаїльський державний гуманітарний університет (Україна)

Отримання дітьми з особливими потребами якісної загальної та професійної освіти є однією з основних і невід'ємних умов їх успішної соціалізації, допомагає забезпечити повноцінну участь у житті суспільства. Означеному сприяє застосування дистанційних технологій, зокрема при вивченні англійської мови.

Залученню дітей з особливими потребами до навчання в інклюзивних навчальних закладах, їх реабілітації та повноцінній соціалізації, інтеграції в суспільство присвячено дослідження В. Бондаря, А. Колупаєвої, Т. Євтухової, В. Ляшенко, І. Іванової, О. Столяренко, А. Шевчук, О. Савченко та ін. Проблеми використання дистанційного навчання у підготовці людей з особливими потребами вивчали С. Андрійчук, І. Делик, К. Ощепкова, Е. Полат, В. Рібаков, Д. Шевченко та ін.

Відтак, проблемі інклюзивної освіти та застосуванню новітніх технологій присвячено значну кількість праць, проте невирішеними залишаються питання їх практичного використання при вивченні певних навчальних предметів, зокрема англійської мови.

Метою роботи є визначення сутності інклюзивної освіти та ролі дистанційних технологій у процесі вивчення англійської мови дітьми з особливими потребами.

У наш час терміни «інвалідність», «аномальність», «дефективність», «вади розвитку», «обмежені можливості здоров'я» поступаються новому – «діти з особливими освітніми потребами», що однаковою мірою стосується як інвалідності у важкій формі, так і середніх за ступенем порушень. У Саламанкській декларації,